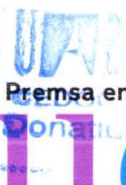

R-9527

Er estudiant

Mai/Junh 2010

Numèro 8 · Suplement de LO CAMPUS 11

Oh la là!

ER INSTITUT GENIAU EN RADIO FRANCESA

Oh la lá!

ER INSTITUT GENIAU EN RÀDIO FRANCESA

Eth nòste Institut d'Aran a tornat a trionar en Concors de Ràdio Escolar Francesa. Des cinc categories deth concors, es escolans d'Aran an guanhat eth primèr prèmi ena categoria B de 1èr e 2au d'ESO e tanben eth primèr prèmi ena categoria D de Bachelierat e Moduls professionaus.

Carla Cruces, Alba Monserrat, Óscar Herrera, Núria Juncà e Naila Garcia an estat es guanhadors dera categoria d'ESO. E eth maxim guerdon, eth dera categoria de Bachelierat, çò de mès predat e que represente un viatge tà París l'a guanhat Mònica Robles, Noemí Lastera, Melanie Marchal e Bertran Montoya. (Es estudiants dera fotografia de portada d'aguest ER ESTUDIANT e qu'entornegen ara professora Medan).

Dirigidí pera professora Fabi Medan, enguan 5 grops der Institut presentauen

Sò Fabi Medan, professora de francés en Institut d'Aran, dera Val d'Aran. Hè quate ans, comencèc ua aventura plan polida damb es mainatges que participèren en concors de ràdio en APFC (Associació de Professors de Francés de Catalunya), presidida per Carolina Vicente.

Un matí, Elisabet Pous, companha de treball, desvelhèc era mia curiositat en tot comentar-me qu'existie un concurs de ràdio a nivèu de toti es estudis de Catalonha e que sonque calie apuntar-se, lieger eth reglament e meter-se a trabalhar. Atau ac hi, pr'amor que trabalhar per projèctes damb es escolans ei era clau entà arthèner boni resultats.

En octobre, coma cada an, liegem es tèmes prepausadi e demani es escolans des diferentes classes se vòlen participar.

Aguest ei un moment important ja que

cada an, me trapi damb responses negatiues per motius plan diferents: a viatges, diden que vòlen participar, mès non son dispausadi a trabalhar o a foncionar en grops; a viatges, comencen a foncionar mès non trapen un equilibri de grop de treball e de bèra forma, encara que s'aconseguisse arribar en moment dera grabacion final, segur que se notará era falta de complicitat entre eri.

Mès tanben i son aguesti que decidissen

eth sòn treball, tres de dusau d'ESO, un de primèr de Bachelierat e un de dusau de Bachelierat.

Aguest concors ei organizat pera ssoociacion de Professors de Francés de Catalonha. Enguan n'èra era quatau edicion e eth 14 d'abri passat, se celebrèc en Barcelona en Institut Francés, er autrejament des prèmis.

Er Institut d'Aran seguís guanhant prèmis de ràdio, coma era edicion passada que d'aguest concors de Ràdio Escolar Francesa dus grops tanben guanhèren e entre eri eth viatge tà París que feliçament realizèren Guillem, Melanie, Noemí, Carmen, Borja, Yolanda e era professora Fabi.

ER ESTUDIANT a demanat ara professora Fabi Medan era sua opinion sus qué representen aguesti prèmis e vos aufrim de contunh eth sòn tèxte.

lançar-se e quan an acceptat era prepausa, comenten entre eri coma vòlen tractar eth tèma alistat e jo les ajudi a planificar era faena. Mos i passam tres o quate mes, depen de coma es mainatges aconseguissen relacionar-se. Les guidi en trabalh dera escritura, dera elaboracion, dera correccion gramaticau, dera fonetica, des enlaci entre es diferents parts deth programa e des efèctes especiaus. En aguest punt, è de soslinhar er hèt de qu'es escolans an ua imaginacion tan grana que jo sonque me dediçui a escoltar.

Pendent tot aguest segon trimesadèr, me convertisqui en un guide ara sua escota, en tot balhar-les es esturments tà que pòrten enduant eth sòn projècte. En cap moment ei eth MÈN projècte e creigui qu'ei aguesta era clau der èxit. Quan arribèc eth dia dera grabacion, son nerviosi pr'amor qu'an dètz menutes tà plasmar er esfòrc de moltes setmanes.

Sagi de transmetre-les era mia illusion tà compartir un saber, un saber èster, un saber hèr, ues competències e eri se pròven ada eri madeishi en tot viuer ua aventura que les hè a créisher.

Creigui que tà ua professora, compartir era illusion der ensenhament damb un escolan ei era part mès meravilhosa que me balhe eth mèn mestier.

Fabi Medan
Professora de francés
Institut d'Aran

TEISHINT CULTURA: activitat conjunta deth Cine Fòrum d'Aran e eth Club de Lectura de Vielha

• Libre e pellicula "Los girasoles ciegos" de Alberto Méndez e José Luis Cuerda

Eth dia abans, deth passat Sant Jòrdi, se celebrèc ua activitat conjunta deth Cine Fòrum d'Aran e eth Club de Lectura de Vielha, que consistie en hèr ua session de cine fòrum d'ua pellicula basada en ua òbra literària. Sigüec era projeccion dera pellicula deth director José Luis Cuerda, "Los girasoles ciegos" basada en uns tèxtes der escrivan Alberto Méndez.

Tant era presentacion iniciáu dera projeccion, coma era coordinacion e animacion deth debat, les realizèc Pilar Hervada.

Reproduisim de contunh er escrit intègre dera sua presentacion:

Quan programèrem es activitats deth Cinefòrum pendent eth mes de seteme d'est an passat, se mos arribèc era idèa de hèr ua activitat conjunta entre eth Club de Lectura dera

Biblioteca de Vielha e eth Cinefòrum donques que bères ues des persones èrem abituaus d'ambedues, que 11 mes dempús moris sense saber deth succés deth sòn libre.

Escuelherem eth mes d'abri entà hèr-la damb era fin de celebrar eth dia de Sant Jòrdi que de hèt ei ua hestivat que se celèbre deman 23 d'abri.

Obvièc explicar ací çò que represente Sant Jòrdi en Catalonha e de rebucada en Aran, mès se celèbre eth dia deth libre e tanben s'exalte er amor: amor de parelha, hilhau, d'amistat, e coma ja sabètz ei tradicionau regalar-se un libre e ua ròsa.

Nosati aguesta net, avantsala deth dia de Sant Jòrdi, mos vam a regalar era vision d'ua pellicula qu'entà bèri uns des presents ei era adaptacion cinematografica de bèri uns des relats cuerti que conformen eth libre escrit per Alberto Méndez Borra qu'auen liejut pendent eth mes d'abri en Club de Lectura. Se tracte deth libre "Los girasoles ciegos".

E estat publicat per Anagrama en an 2004, com è dit eth sòn autor ei Alberto Méndez, qui lo ve publicat as sòns 63 ans e

Se comence a parlar dera qualitat d'aguest libre e ei lèu de boca a audida que se propaguen es sues qualitats e acabe per convertir-se en un libre de referènci obligada. Eth primèr prèmi qu'obten ei eth prèmi Setenil de relats, damb er autor encara en vida e dempús dera sua mòrt obten eth Prèmi dera Crítica e eth Prèmi Nacionau de Narrativa. Fòrça crítics opinen qu'ei entre es òbres espanhòles mès importants des publicades enes darrèri ans.

Er autor neishèc en Roma en 1941 e s'eduquèc en un ambient intellectuau donques qu'eth sòn pair, José Méndez Herrera, ère poèta e arrevirador. Alberto Méndez, politicaments de quèrres, milite en Partit Comunista enquia 1982 e ei un lutador antifranquista.

Apoiridèim dider qu'en aguesti darrèri ans era narrativa →

EDITORIAU

coma materiau de debat entara comunitat educativa d'Aran

Era hujuda endauant dera Generalitat en ahèr der aranés

Eth Parlament de Catalonha a començat a discutir eth Projècte de Lei der aranés.

ER ESTUDIANT en sòn numerò de deseme der an passat ja publiquèc intègre eth preambul der Avantprojècte de Lei der aranés. Em deuant d'un pas politic, social e lingüistic important e mos sembla que cau dar es maxims elements d'informacion e opinion a lectors.

Ei era Comission de Cultura deth Parlament a on se comence a discutir eth Projècte de Lei, qu'en aguest cas, a presentat eth Govèrn dera Generalitat, dempús d'auer-lo aprovat ena session executiva. Dit d'ua auta manèra: es tres partits der actua govèrn dera Generalitat deth President Montilla an aprovat eth tèxte. Prealablaments era Vicepresidència dera Generalitat dirígida per Josep-Lluís Carod-Rovira, a través dera sua Secretaria de Política Lingüística, ena que i a eth Programa "Occitan en Catalonha" que n'ei director Josèp Loís Sans Socasau, sigueren es autors materiaus deth tèxte, en tot auer passat abans dera aprobacion diferenti tramits, un d'eri, força important, eth d'audiència e informacion pública a on s'i podien presentar alegacions.

Ara, era Comission de Cultura deth Parlament entà discutir eth tèxte deth projècte de lei de forma detalhada, article per article, hè ues sessions a on convidat a diferentes persones, supausadaments expèrtes ena matèria, pr'amor que les aconselhen. A part de lo mau montades que son es discussions, en aguestes sessions se pòt veir era punta der icebèrg de çò que passe. Un "expèrt" ditz era sua e cada grop parlamentari pregunte e opine.

Qué passe?

→ espanhòla a vist quauquís titols de succès damb tematica concernenta ara guèrra civiu espanhòla. Pòr semblar increíble que dempús de tanti ans, era reconciliacion en tot explicar era realitat de çò que passèc, non ei facil d'acceptar.

Viuem en aguesti darrèr dies coma força non vòlen acceptar era nomenada "Memòria Istòrica" e preferissen desbrenhar tèmes deth passat, en tot passat pagina e en tot capvirar era istòria qu'entà força, a estar e encara ei, força dolorosa.

Cau admèter qu'entà comprèner eth present ei de besonh concèisher era istòria. Ua istòria globau, mès força propdana e viu en nòste entorn. Fixem-mos per exemple en papèr dera glèisa ena guèrra e veiram tant en libre de Méndez, coma ena pellicula, eth retrait d'un ample grop deth clergat litrat ara dictadura e as sues accions repressives. Mos mòstre era posicion adoptada pera Glèisa espanhòla pendent era guèrra civiu: era sua prenuda de partit ah cant deth poder; encara qu'evidentaments i auec excepcions entre es sòns membres.

Repression que se realizèc de forma dirècta contra es perdenti damb tortures e fusilhades, e ua repression digam indirecta o mès camoflada, de comportaments retrogradi en toti es aspèctes dera vida vidanta. Siguec ua part deth clergat que quan auè parlam de recuperacion dera "Memòria Istòrica" tanben serie de besonh analisá'c e explicá'c. Sonque arrebrem un aspècte que tanben mos repercutic ena Val d'Aran, que siguec eth discors elaborat peth jesuítia Pérez del Pulgar qu'elaborèc era teoria dera "redempcion de pena peth trabalh" e qu'es franquistes assumiren coma doctrina entà espetar fisica e moraments as presi dera guèrra. E damb aguesta madeisha doctrina de hons, era Val d'Aran acuelhec as presi deth franquisme que bastiren eth prumèr Túnel de Vielha.

Eth libre de "Los girasoles ciegos" se compausa de 4 relats cuerti, preferisqui cridar-les atau, que non condes, pr'amor qu'entà jo non an pas arren de ficcion, mèsleu son istòries cresibles que pòden auer succedit un e mil còps pendent es ans en què cronologicament se desvolopen, 1939, 1940, 1941 e 1942, dilhèu entà força eth periòde mès dur dera postguèrra.

Donques, que se parle de lengua, mès se hè politica pura e dura. D'entrada es grops parlamentaris deth govèrn dera Generalitat ena discussion se presenten divididi. E tà suspresa deth protocòu institucionau mondiau, eth grop parlamentari deth Partit Socialista de Catalonha (PSC) ei representat peth deputat Paco Boya, que coma toti saben ei eth Sindic d'Aran, eth President deth nòste País.

D'entrada, susprenaments eth Sindic Boya en debat hè d'oposicion deth tèxte qu'aprovèc eth Govèrn, mès coma se ve, promoigues Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). Es Convergents catalans dera Comission son a ans lutz des Convergents aranesi e era rèsta ei pur folclòre e pirotècna.

Dejà ena escuelhuda des "expèrtes" s'a hèt politica e partidisme, e cadun a portat es sòns, tà "legitimizar" es postures deth sòn grop parlamentari. Mès s'an passat en quantitat. An portat lobbies socials, academics e economics que der occitanisme n'an hèt un *modus vivendi* nefast, sustot entà Aran. Mès ath delà, aguesti lobbies catalans promòn artificialaments un problema de dialèctes e lengua occitana qu'en Aran non existís.

Arès discutís era unitat dera lengua occitana, arès discutís qu'era lengua occitana a dialèctes, arès discutís qu'era aranés ei un dialècte. Mès toti se pregunten ce per qué cau hèr ua Lei, se non defense es drets der aranés e era creacion d'un contèxte legau pr'amor qu'er usatge social der aranés sigue de vertat e viable.

Ath delà de hèr-se politica, i a força sectarisme tant en Aran coma en Catalonha. "... S'ac ditz Boya, non m'interèsse ...". Diden uns. E es auti: "... Açò ac a hèt Sans, que lo pompen ...". Diden d'auti.

Eca, eca.

Nosati parlam de nacion occitana e non "d'espaçi occitan", mès cau concèisher ben Aran e cau auer un programa modèrn, util, entosiasmant entà potenciar er aranés e tota era sua occitanitat. Cau normalizar er aranés en tot despolitizar-lo, en tot crear es productes culturals a on era lengua i é, mès non se ve. Occitània i é, mès prumèr un ei aranés e d'Aran.

Cau arrebrembar qu'auem ua experiència istorica enes País Catalans d'aqueri que dempús deth pancatalanisme en exclusiva, non crederen, ne creen, en ua "Via valenciana pròpria", e aguesta postura tanben a contribuït a qu'eth modèu de bastiment nacionau e lingüistic en País Valencià hèsque aigües. Ara aguesti, non mos pòden hèr eth madeish trabalh en Aran.

Maugrat es discordàncies en politica cultura e civica, editorialaments ER ESTUDIANT e LO CAMPUS mos alinham, sense cap tipe de dobeste, damb eth Sindic d'Aran Paco Boya de coma ve e discutís era naua Lei der aranés.

Es editors de premsa en occitan sabem força ben, qu'era majoria d'occitans includidi es aranesi, non son "patriòtes lingüistics" coma per exemple, es que parlen e ressuscitèren er ebrèu e era sua consciència lingüistica, donques eth foment der usatge social der aranés e tanben deth rèste d'occitània, sonque s'artenherà pr'amor qu'es contenguts son interessants e excellents, non pera militància. Auè es normalizadors dera lengua non son lingüistes, senon "agitadors professionals" qu'impliquen e hèn a vibrar ara ciutadania. Eth marqueting lingüistic ei mès important entara normalizacion, que cèrti lingüistes utopics e cèrti foncionaris dera lengua. ●

Er autor, Alberto Méndez, se referís ada eri coma 4 derrotès, donques non deïshen d'èster per fin ath cap es istòries de 4 derrotadi.

Eth darrèr relat qu'eth libre arrecuèlh ei eth de "Los girasoles ciegos" e ei aguest barrejat un shinhau damb eth dusau relat, eth dera hujada dera joena parelha, era embarassada, es qu'eth

director José Luis Cuerda escuelh amassa damb Rafael Azcona, entà adaptar coma guidon dera pellicula que vam a veir aguesta net; per cèrt, eth darrèr guidon d'Azcona que morís pendent eth rodatge.

Com arreceish eth pròpri director Cuerda, ei un relat dur e trist, e en tot citar es sues pròpies paraules, mos ditz: "La vida es así de triste, aunque con momentos conjuntos que debemos acumular. Es verdad que lo que narra la historia no es risible, pero sí gratificante por lo que tiene de conocimiento de la entraña humana. La observación del dolor ajeno siempre es dolorosa, pero el acceso a las verdades es altamente gratificante".

Còrda ei un director apassionat des istòries de morau malaísida e deth cinèma alienhat der espectacle e es hucos artificiaus.

Era pellicula mòstre coma era repression e era pòur influïssen negativaments sus era vida des persones; recree ua atmosfèra repressiva e qu'angoïshe. Genère opinions força opausades donques a un posicionament politic ben definit que la alienhe des que non compartissen era sua ideologia.

Seguraments eth sòn academicisme a generat bona part des critiques. Cau destacar era interpretacion magistrau de Maribel Verdú coma esposa e mair, damb malucs postissi, per cèrt, entà semblar mès voluptuosa; era d'entà força era descubèrta dera pellicula, Raúl Arévalo, eth canonge e era deth màitge Roger Princep, eth madeish de El Orfanato.

Fin finau, vos voi dar quauques pistes des possibles tèmes de debat; era solitud que senten es protagonistes des relats; eth silenci des derrotadi o venguèdi, tantes veudes que jamés s'ausèren a parlar; eth dolor des exiliats per tot çò que se les arranquèc; era maternitat; era educacion franquista enes collègis publics e privadi; era repression sexual; eth malclisme dera epòca, eca.

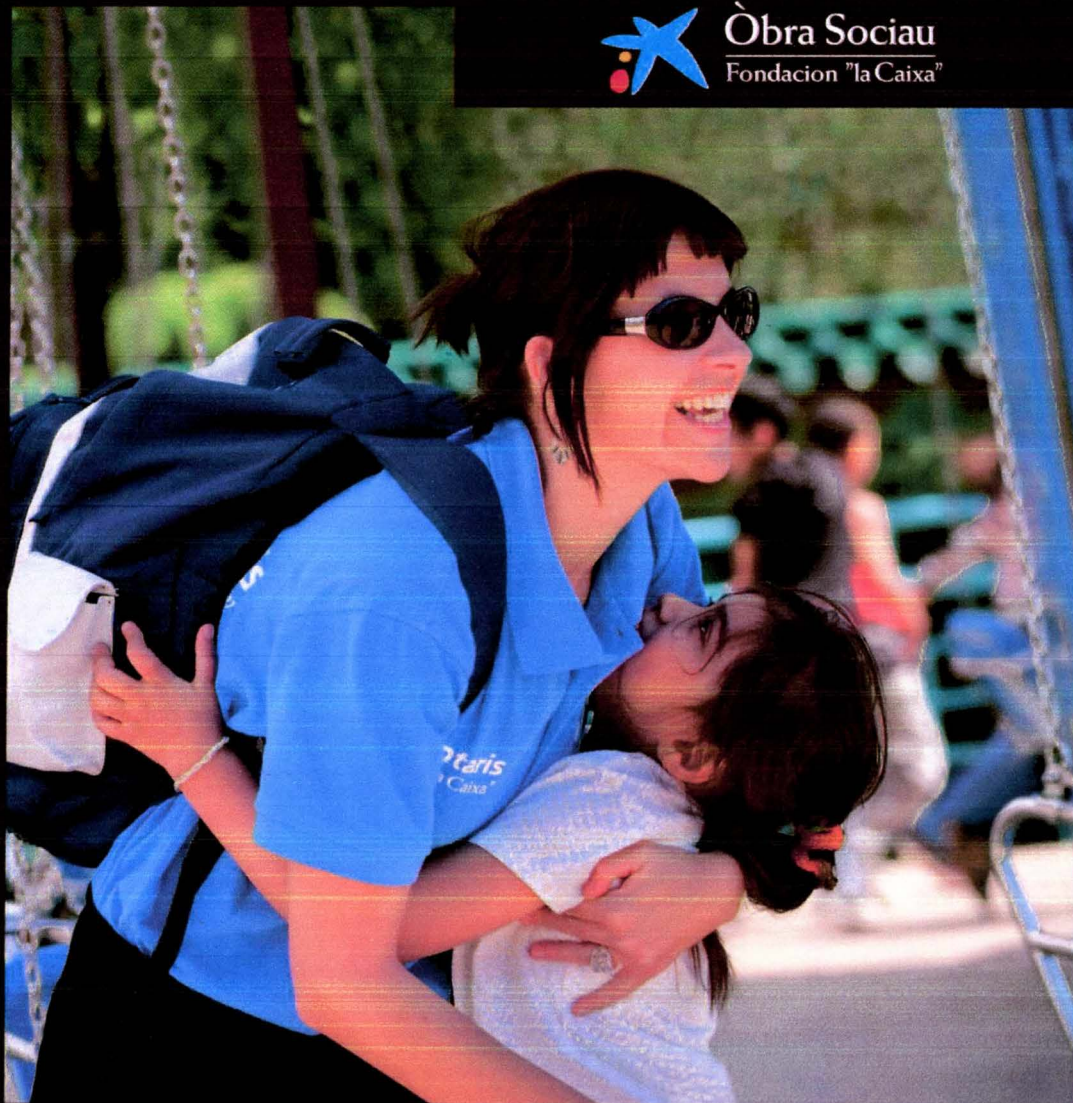
Veigam era pellicula! ●

Volontariat

**"Non saberiem pas
d'ider qui ajude
mès a qui"**

Lèu 3.000 empletats e jubiladi de "la Caixa" participen en nòste programa de volontariat e ajuden a desvolopar iniciatiues de caractèr social, mieambientau e educatiu.

Damb era collaboracion de toti, bastim ua societat mès solidària.

Tel. 902 22 30 40

ÒBRA SOCIALU · ERA ANIMA DE "LA CAIXA"